

Bijlage 1: Proces gericht werken op De Bunders juli 2020.

Per augustus 2016 zijn wij gestart met procesgericht¹ werken in ons onderwijs.
In dit document beschrijven wij op hoofdlijnen wat de achtergronden zijn van dit schoolconcept.

Uitgangspunten

Procesgericht werken gaat uit van twee pijlers: Betrokkenheid en het Welbevinden van kinderen. De gedachte daarachter is dat kinderen een optimale ontwikkeling doormaken als ze met betrokkenheid werken en met plezier naar school gaan.

De grondlegger van dit concept is prof. dr. Ferre Laevers.
Procesgericht werken houdt zich niet zozeer bezig met het eindproduct, maar veel meer met het proces dat zich afspeelt in de kinderen en in de groep.

Hierbij kennen we vier hoofddoelen:

- een gezonde emotionele basis hebben
- exploratiedrang ontwikkelen; de wereld om je heen verkennen
- basiscompetenties beheersen
- verbondenheid voelen.

Het is onze taak om kinderen te laten groeien en een basis leggen voor vaardigheden die ze in de toekomst nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen.

Prof. dr. Luc Stevens geeft aan dat er drie psychologische basisbehoeften belangrijk zijn om mensen en dus kinderen te laten groeien.
-relatie: een goede relatie met de mensen om je heen zorgt voor welbevinden.
-competentie: als je je competent voelt zorgt dit voor intrinsieke motivatie.
-autonomie: je hebt het nodig om je verantwoordelijk te voelen voor je ontwikkelingsproces.
Dan vindt persoonlijke groei plaats, zodat je eigenaar bent van je eigen ontwikkeling.
Het werken vanuit deze basisbehoeften doen wij al veel langer en is daarmee niet nieuw voor ons.

Drie psychologische basisbehoeften = de vitamines voor groei!

Relatie
Competentie
Autonomie

Welbevinden
Intrinsieke motivatie
Persoonlijke groei

Hoe zien we dat terug in ons onderwijs op De Bunders?

Onze basisgroepen zijn heterogeen. Dit betekent dat leerlingen van verschillende leeftijden in de basisgroep gemengd zitten. In Leergroep I 4-5-6 jarigen, in Leergroep II 7-8-9 jarigen en in Leergroep III 10-11-12-jarigen.

Kinderen leren op verschillende manieren: ze leren van elkaar, van de leerkrachten en ze maken gebruik van en gaan op onderzoek uit in de groep. Ze leren van vrienden en vriendinnen, thuis, op de sportclub etc.
Uit onderzoek blijkt dat school ongeveer voor 20% een bijdrage levert aan de ontwikkeling/leren van kinderen.

Op onze school hebben we de klaslokalen met materialen 'rijk' gemaakt, dit noemen we de rijke leeromgeving. In een rijke leeromgeving zijn allerlei verschillende materialen die uitnodigen om te leren, spelen, ontdekken, oefenen en experimenteren op allerlei gebied.

¹ Bron:

<https://shop.onderwijsmaakjesamen.nl/een-procesgerichte-aanpak-voor-6-tot-12-jarigen-in-het-basisonderwijs.html>

Deze rijke leeromgeving krijgt zijn vorm op leerpleinen.

Zo kent Leergroep I een taalplein, een rekenplein, een kunstplein, een techniekplein, een beweegplein en een wereldplein.

Leergroepen II en III kennen een taalplein, leesplein, kunstplein, rekenplein, werkplein en beweegplein.

De rijke leeromgeving neemt een belangrijke plaats in. Zoals hierboven beschreven is de rijke leeromgeving een omgeving die uitdagend is voor alle kinderen en die de betrokkenheid verhoogt.

Zeven andere betrokkenheid verhogende factoren zijn:

1. werken aan positief klasklimaat/sfeer;
2. aanpassing aan de mogelijkheden van elk kind vanuit de gedachte: "Het maakt niet uit hoe langzaam je gaat als je maar niet stopt." (Confucius);
3. werkelijkheidsnabijheid, de omgeving of de activiteit lijkt op de werkelijkheid;
4. veel wisselende activiteiten en werkvormen;
5. expressie, uiten in een vorm die bij je past van impressie naar expressie;
6. samen leren;
7. ruimte voor leerling initiatief en zelf keuzes maken.

Voor het handelen van de leerkracht betekent dit dat de instructies betekenisvol zijn en het aanbod voor de kinderen werkelijkheidsnabij is. Het aanbod kan worden verzorgd door de leerkracht, door de kinderen of door anderen, bijvoorbeeld ouders, een kunstenaar, of andere deskundige.

Om de leerlingen een passende verantwoordelijkheid te geven maken we gebruik van een model met drie onderdelen: ruimte, tijd en criteria:

- waar leerlingen mogen werken (ruimte);
- hoelang ze over de activiteit/opdracht mogen of kunnen doen, hoe lang ze nodig denken te hebben (tijd);
- waar de opdracht aan moet voldoen, wanneer ben je tevreden, wat wil je bereiken (criteria).

Dit kan per opdracht of soms per leerling anders zijn, passend bij wat de leerling nodig heeft. Zo krijgt 'Passend Onderwijs' vorm op onze school.

De leerkracht heeft veelal de rol van begeleider/coach en geeft aanvullend instructies voor wie dat nodig heeft. De leerkracht bekijkt het proces, hoe de leerling werkt, neemt het initiatief en is er sprake van zelfsturing. Dat kun je zien aan: werken de leerlingen met een plan, hebben ze nagedacht over bijvoorbeeld het materiaal, wat ze nodig hebben, laten ze zich niet afleiden?

Voor de leerkracht is het belangrijk om een goede balans te vinden tussen activiteiten die door de leerkracht gestuurd worden en waar ruimte is of waar die te vinden is, voor het initiatief van de leerlingen.

Met behulp van de leerlijnen van het CED dragen we er zorg voor dat alle leerstof aan bod komt:

<http://www.leerlijnen.cedgroep.nl/wat-zijn-leerlijnen.aspx>

Op de pleinen hangen de doelen ook zichtbaar bij de activiteiten en/of worden ze door de leerkracht benoemd.

Kijken naar de pijler betrokkenheid.

De leerkrachten observeren de betrokkenheid. Dit doen ze door de signalen van betrokkenheid gericht te observeren gedurende korte tijd. Op basis van wat de leerkracht ziet worden de leerlingen ingeschaald.

Hiervoor gebruiken wij de Leuvense betrokkenheidsschaal (Ferre Laevers):

Signalen van betrokkenheid zijn:

- concentratie
- energie
- creativiteit en complexiteit
- mimiek en houding
- vasthoudendheid
- nauwkeurigheid
- reactietijd
- verwoording
- genieten

De mate van betrokkenheid is belangrijk voor het proces van leren.

Leerlingen leren als ze zich ergens in vast moeten bijten. Leren vergt energie en is een proces van proberen en opnieuw doen. Als een leerling een score van 4 of 5 op de schaal laat zien dan is er sprake van hoge betrokkenheid en sprake van fundamenteel leren (leren dat er echt toe doet). We scoren de betrokkenheid drie maal per jaar.

Filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=VETVroTb1MO>

Kijken naar de pijler Welbevinden

Welbevinden is een signaal dat een leerling het op emotioneel vlak goed maakt.

Het welbevinden van de leerling observeren we in de dagelijkse gang van zaken en weten we ook uit gesprekken met kinderen en van kinderen met elkaar. En juist ook uw informatie over uw kind aan ons, is hier van belang.

Signalen van welbevinden: een kind

- voelt zich als een vis in het water
- geniet
- heeft plezier
- is open
- spontaan
- straalt vitaliteit uit
- heeft zelfvertrouwen
- stelt zich weerbaar
- is gelukkig

Filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=deQS0mdcGTg>

We vinden het belangrijk om naast onze bevindingen te weten hoe de leerlingen over hun eigen betrokkenheid en welbevinden denken. Hiervoor gebruiken we vragenlijsten die de leerlingen zelf invullen en zichzelf scoren op betrokkenheid, welbevinden en hoe goed ze zichzelf vinden op de vakgebieden: Looqin2u.

Om de ontwikkeling van onze leerlingen goed te volgen, maken we gebruik van:

- overleg met collega's, ze kennen immers alle kinderen van de leergroep;
- observaties door de leerkracht;
- metingen, waar staat een leerling vooral wat is de volgende stap die nodig is in de ontwikkeling;
- een volgsysteem waarin we het proces van de leerlingen kunnen volgen: Looqin2u.

De ontwikkeling van de leerlingen bespreken we driemaal per jaar met het kind en de ouders in Voortgangsgesprekken.

- in oktober bespreken we het welbevinden en de betrokkenheid
- in februari en juni bespreken we het welbevinden, betrokkenheid en de competenties en prestaties.

Hoe ziet een dag eruit?

Leergroep I

De jongste kinderen zijn gegroepeerd in zes basisgroepen waarbij de leeftijden door elkaar zijn gemixt: 4, 5 en 6-jarigen. Wij werken zo heteroog in alle groepen.

De zes basisgroepen samen noemen wij Leergroep I. De kinderen starten en eindigen de dag altijd bij hun vaste basisgroepleerkracht. Dat biedt hen veiligheid en vertrouwen. Na elke werkronde komen de kinderen ook weer samen in de basisgroep en bespreken zij hun ervaringen. Ook pauzes en lunch vinden in de basisgroep plaats.

De leergroep is verdeeld in zes pleinen, waarbij de leerkrachten van verschillende pleinen samenwerken. Er is een Rekenplein dat samenwerkt met het Technieplein en het Kunstplein en Wereldplein werken samen met het Taalplein.

Ook spelen en bewegen de leerlingen op het Beweegplein. De lessen bewegingsonderwijs worden voor leerjaar 3 vormgegeven door een vakleerkracht. Voor de leerjaren 1 en 2 wordt het aanbod op het beweegplein gegeven door een basisgroepleerkracht. Muziek, dans en drama vindt plaats op het Kunstplein. De leerkracht van het Wereldplein verzorgt de lessen in de speelzaal. Schrijven is een fijne motoriek en vindt op het Beweegplein plaats. Na Kerstmis starten we met het leren schrijven in schrijfletters.

Leergroep II

De kinderen van leerjaar 4 en 5 zijn gegroepeerd in vier heterogene basisgroepen. Elke groep heeft kinderen van 7, 8 en 9 jaar oud. De vier basisgroepen samen noemen wij Leergroep II. Er zijn oudste en jongste kinderen. De kinderen krijgen les op zes Leerpleinen: een Rekenplein, Leesplein, Taalplein, Werkplein, Kunstplein en een Beweegplein.

Op het Rekenplein ontvangen zij aanbod op het gebied van rekenen. Op het Taalplein ontvangen de kinderen aanbod over taal, spelling en Engels. Op het Leesplein vinden de lessen voor technisch- en begrijpend lezen plaats. Het Leesplein is direct gekoppeld met de schoolbibliotheek in het naastgelegen lokaal.

Op het Kunstplein werken de kinderen aan creatieve vakken. Op het Werkplein komen alle vakgebieden samen. Er wordt dan gewerkt aan taal-, lees-, reken-, kunst-, OJW-, schrijf- en persoonlijke leerdoelen. Op het Beweegplein(gymzaal) wordt er gewerkt aan de grote motoriek. Het aanbod bewegingsonderwijs wordt vormgegeven door een vakleerkracht.

De instructies die de kinderen krijgen, volgen zij in hun instructiegroep. In de ochtenden hebben de kinderen vaste instructierondes, zodat zij elke dag taal, waaronder spelling en Engels, lees- en rekenonderwijs krijgen aangeboden.

Op de woensdagen is er een aanbodvrije ochtend en kiezen kinderen op welk plein ze gaan werken.

Op vrijdagen hebben de kinderen een basisgroepdag en volgen zij instructies in de heterogene groep.

Leergroep III

In Leergroep III zetten wij het werken uit de leerjaren 4 en 5 door, maar nu in leerjaren 6, 7 en 8. Er zijn zes basisgroepen die met ingang van dit schooljaar heteroogeen zijn samengesteld: de leeftijden van kinderen is in elke groep tussen de 9 en 12 jaar.

In de ochtend zijn er vier instructierondes van 50 minuten. De pleinen zijn gekoppeld waardoor de leraren samen instructie of verwerkingen kunnen geven. De groepssamenstelling kan vanuit didactisch- of sociaal emotioneel oogpunt anders zijn georganiseerd. Wij spreken dan van een homogene groepssamenstelling bijvoorbeeld alléén kinderen uit leerjaar 7.

In de Werkrondes zijn kinderen op de zes Leerpleinen: 2x Rekenplein, 2x Taalplein, 2x Leesplein.

Er is daarnaast een groot Werkplein. Hier werken kinderen vooral aan hun eigen onderwijs doelen. Het Werkplein geeft ook ruimte voor aanbod op gebied van studievaardigheden en mediawijsheid.

Niet alle kinderen zijn hetzelfde. Sommigen hebben moeite met concentreren, anderen zijn minder taakgericht bezig of gedragen zich anders. We houden ons daarom steeds intensiever met de individuele leerling bezig: het kind centraal.

We werken met een Schoolondersteuningsprofiel en hanteren een uitgebreid leerlingvolgsysteem waardoor we de ontwikkeling van ieder kind goed kunnen volgen.

Wij gaan daarbij uit van wat het kind individueel kan. Voor elke leerling staat specifiek beschreven wat stimulerend en belemmerend werkt in zijn of haar ontwikkeling.

Aan het eind van leerjaar 7 geeft de school aan pre advies voor het Voortgezet Onderwijs aan kind en ouders.

In januari/februari volgt het definitieve advies en daarna is er nog een landelijke Eindtoets leerjaar 8.

Na de meivakantie gaat leerjaar 8 zich richten op hun afscheid van de basisschool. Zij verlaten dan deels het deelnemen in de basisgroep om hun afscheid vorm te kunnen gaan geven.

Oosterwijk, juli 2020

Karin Boonman, coördinator onderwijs/IB
Gerard Molenkamp, schoolleider.